

Solidaritat, el gest discret que ens uneix

La bondat que implica l'acte de donar sense esperar res a canvi és difícil de mesurar però fàcil de reconèixer. Donar sang, cedir un seient, ajudar qui ho necessita o donar suport a una causa il·luminen la cara més amable de les nostres vides quotidianes. En una societat on les fractures internes s'eixamplen per la polarització i la crispació del debat públic, i on els abismes entre països semblen insalvables, posar el focus en la solidaritat que persisteix entre les persones és una manera d'alimentar l'esperança d'un futur millor. Hi ha multitud d'individus anònims que, sense fer soroll, dediquen els seus estalvis o el seu temps a allargar la mà als qui travessen un moment difícil. Arriba Nadal i la consciència col·lectiva d'aquests gestos es fa més palesa, encara que per a molts no hi ha data en el calendari que condicioni la dedicació desinteressada i quotidiana.

La solidaritat depassa l'esfera individual i s'estén a un ampli grup d'actors i organitzacions que destinen recursos i hores a ajudar els col·lectius més desfavorits, a promoure la cultura, a impulsar la recerca i a atendre altres tantes qüestions d'interès comú. Allò que a primera vista sembla una cadena de gestos aïllats adquireix una transcendència més gran: és la saba del capital social, aquell entramat invisible que uneix les persones, sosté la confiança mútua i, en última instància, també les institucions de què ens hem dotat. La participació ciutadana en la presa de decisions col·lectives, l'existència de canals per implicar-se en assumptes comuns o el simple convenciment que el veí i l'estrany responen davant l'adversitat construeixen un teixit social més resistent. Aquesta solidaritat activa no sols contribueix a elevar el benestar col·lectiu, sinó que també crea un clima favorable per afrontar amb èxit els reptes compartits del moment.

Malgrat la seva rellevància en la vida de molta gent i en la salut de les comunitats, endinsar-se en el coneixement de la solidaritat és una tasca complicada, ja que manquen dades fiables. Hi ha enquestes puntuals –sovint concebudes per analitzar un problema concret– que capten percepcions o comportaments aïllats. Les instantànies mostren una realitat rellevant, però no hi ha cap termòmetre que ens permeti seguir l'evolució de la solidaritat i que doni més visibilitat a tants i tants gestos que es duen a terme de manera anònima i desinteressada. El projecte emprès per CaixaBank Research, la Fundació "la Caixa" i la Universitat Pompeu Fabra vol ser aquesta petita contribució: un esforç conjunt per fer valdre i radiografiar l'important paper de la solidaritat a Espanya. L'aportació vol ser també una expressió del compromís social que ha caracteritzat CaixaBank des dels seus orígens, i que dia rere dia es manifesta de manera tangible a través dels seus programes, la plataforma de donatius i la xarxa de voluntariat de la seva Acció Social.

La iniciativa es materialitza en un primer Dossier, adjunt en aquest *Informe Mensual*, que conté l'anàlisi d'una enquesta de l'Observatori Social de la Fundació "la Caixa" i el d'un conjunt de dades transaccionals anonimitzades de clients de CaixaBank (milions de donatius fets mitjançant domiciliacions, transferències, *bizums* o targeta, creuats amb variables sociodemogràfiques i financeres). Sobre aquesta doble base –allò que la gent pensa i sent, i allò que efectivament fa– s'edifica una radiografia de la solidaritat espanyola, se'n monitora l'evolució al llarg del temps i s'analitza amb deteniment la resposta davant emergències com la DANA d'octubre del 2024.

Què ens diuen les dades? La solidaritat s'estén arreu del territori i no entén d'edats, ni de sexe ni d'estatus social. És generalitzada en el conjunt de la població espanyola. Tanmateix, destaca un petit grup de *superdonants*, el 10% del total, que aporta pràcticament la meitat de tots els donatius. Aquest «petit» grup de persones no té uns ingressos especialment elevats, sinó que destaca per l'esforç que fan (donen el 2,3% dels seus ingressos) i per la regularitat amb què ho fan. Les dades també mostren que el teixit associatiu a través del qual es canalitza la solidaritat està molt atomitzat, amb moltes ONG repartides arreu del territori. Alhora, observem que hi ha un petit grup d'entitats, l'1% del total, que canalitza bona part dels recursos solidaris, el 80% del total. A més a més, constatem que el 90% de les donacions es destinen a quatre grans causes: cooperació internacional, sanitat, serveis socials i religió.

Finalment, la resposta solidària davant la DANA d'octubre del 2024 mostra com la solidaritat es dispara en moments d'emergència. La tragèdia que va arrasar la Comunitat Valenciana va mobilitzar centenars de milers de persones i es va reflectir en les dades: al novembre, les entitats benèfiques d'àmbit estatal van incrementar els seus ingressos un 45%. L'onada solidària es va estendre per tot el territori, però la proximitat geogràfica va marcar diferències: les persones que vivien entre 100 i 200 quilòmetres de l'epicentre va multiplicar per 1,8 les seves aportacions. Aquesta gran onada de solidaritat, amb aquest mar de fons que són els milers i milers de donants i d'ONG, segurament ens mostra la cara més bonica i esperançadora de la societat espanyola. I amb aquest petit projecte, esperem poder contribuir al fet que, a partir d'ara, tingui més visibilitat.

Oriol Aspachs
Desembre del 2025